

Krigsåret 1940

PÅDRIVER: Trygve Lie har inntatt plassen som utenriksminister og går straks i gang med å gjøre Norge til en mer aktiv alliert av Storbritannia. (NTB-arkiv)

KOHT SØKER AVSKJED

Trygve Lie overtar

I statsråd i London 19. november 1940 ble utenriksminister Halvdan Koht innvilget en søknad om tre måneders permisjon, og forsyningsminister Trygve Lie overtok hans plass. Det ble ingen mid-

lertidig stilling for Lie. Tre måneder senere fikk Koht endelig avskjed, og Lie ble leder for norsk utenrikspolitikk i resten av krigstiden og fram til han ble FNs første generalsekretær i 1946.

Av Av Ivar Johansen/NTB

Bak dette skiftet lå det en sterk misnøye innen regjeringen mot Kohts utenrikspolitiske linje og hans måte å lede sitt departement på. Fra de borgerlige medlemmer av regjeringen ble det i begynnelsen av september reist krav om en drøfting av utenrikspolitikken. De uttrykte ønske om et nærmere politisk samarbeid med Storbritannia, ikke bare under krigen, men også for tiden etter krigen, noe Koht var imot. Han ville at en avtale med britene bare skulle gjelde det militære samarbeidet i krigstid.

«Eit beiskt ordskifte»

Da dette spørsmålet kom opp i regjeringen i begynnelsen av november ble det i følge Koht «eit langt og ofte beiskt ordskifte», der utenriksministeren ble kritisert, ikke bare av de borgerlige regjeringsmedlemmene som hadde reist saken, men også av flere av Arbeiderpartiets statsråder,

fremfor alt av Trygve Lie, Terje Wold og Oscar Torp. Den hardeste kritikken kom fra forsvarsminister Torp som brukte uttrykket «dobbeltspill» om Kohts forsøk på å balansere i Norges forhold til Storbritannia og Sovjetunionen, noe som gikk sterkt inn på Koht.

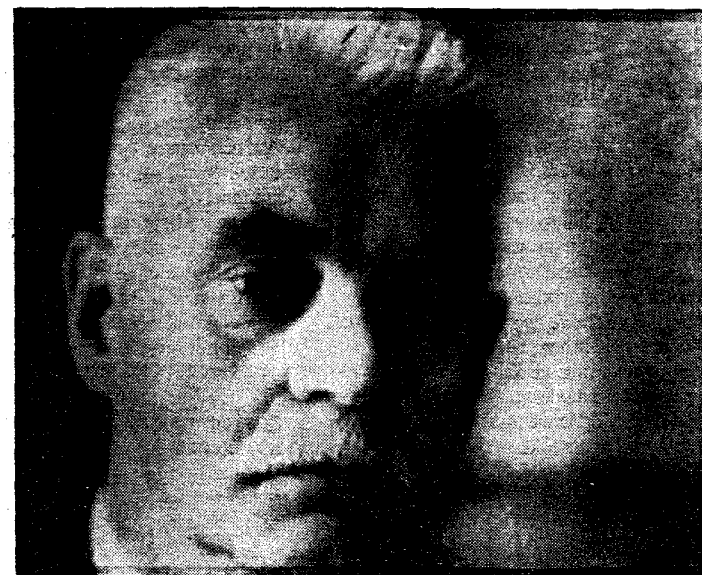
Da så regjeringen i et møte noen dager senere gikk i mot Kohts forslag om tilsetning av høyere embetsmenn i hans eget departement, følte Koht at han ikke lenger hadde tillit i regjeringen. Han skrev derfor en søknad til statsministeren om tjenestefri, men han gjorde det klart at han helst ville gå ut av regjeringen. «Eg held ikkje ut lenger å leva og arbeide i den lufta av kulde og mistillit som møter meg i Regjeringa», skrev han.

Koht var utslitt

I virkeligheten var Koht utslitt, og han skrev i sine memoarer at han følte seg «gjennom trøtt». Og dette ble begrunnelsen for hans endelige avskjedssøknad i januar 1941. Han

hadde gjennomlevd et år i hardt arbeid og spenning og med et nesten umenneskelig ansvar. Hans arbeidsform bidro ikke til å gjøre situasjonen enklere. Koht var som leder ikke flink til å delegerer. Han skulle gjøre alt selv, og hans kolleger i regjeringen klaget over at han ikke tok dem med på råd, men at han isolerte seg og var egenrådig. Dette gjaldt ikke minst tiden i London. Kritikken mot ham var derfor like meget personlig som politisk.

Trygve Lies arbeidsform var annerledes. Han var utadvent og la stor vekt på å få et godt forhold, både politisk og personlig, til britene. Det var Koht selv som foreslo Lie som sin etterfølger. Statsminister Nygaardsvold var til å begynne med sterkt i mot det. Han ville helst ha Venstre's Arne Sunde, men ga seg til slutt etter Kohts innstendige råd. Nygaardsvold sto Koht nær og holdt sin beskyttende hånd om sin utenriksminister så lenge han kunne. Men i november var det ikke lenger mulig.

AVSKJED: En skuffet og trett Halvdan Koht søker avskjed som utenriksminister. (NTB-arkiv)

101899

Sjette for, norsk okkupasjonshistorie
Dr. P. N.'s første spesialnummer.

REKORDFOND: Nærradioavgiften, som er på 20 prosent, vil tilføre nærradiofondet anslagsvis 12 millioner kroner i år.

Når «Bakke-skatten» blir redusert fra 20 til fem prosent, vil antagelig betalingsvilligheten blant nærradioene bli bedre. Mange har reagert på det høye avgiftsnivået. Det er anslått at reduksjonen i avgiften vil halvere nærradiofondet. (Norpress)

Søknad vedlagt kopier av vitnemål og attester må være mottatt senest 17. desember 1990.

HUSBANKEN

Boks 5130 Majorstua
0302 Oslo 3